

D E P L A T E
(!) (!) (!) (!) (!) (!) (!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

9e jaargang, nr. 12 - december 1980.

DECEMBERACTIVITEITEN

A. OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND

Op zaterdag 13 december 1980 om 19u30 stipt gaat onze jaarlijkse kleinkunstavond door in de typische en unieke sfeer van een heropgeknapt "VOSSENHOL" rechtover de Sint-Annakerk te Stene.

Op het programma staat de Oostendse groep "VOEKESJUUS" onder leiding van de heer Roger VANDENBERGHE en bestaande uit de volgende instrumenten ; doedelzak, contrabas, hobo, fluit, accordeon en allerlei percussie-instrumenten. Ook vokaal staan ze zeer goed hun man. Ze brengen ons typische Oostendse liedjes, volksliedjes uit Frans-Vlaanderen en de Kempen, alsook Volksdansmuziek.

Zoals altijd wordt dit optreden voorafgegaan door ons jaarlijks etentje. Op de menu staat een BREUGELMAALTIJD van de bovenste plank zoals die alleen maar in Stene kan geserveerd worden. Een reeks lokale specialiteiten worden geflankeerd door verschillende soorten groenten, bruin en wit brood, smout en boter. En van alles is er à volonté.

Het geheel is voorafgegaan door een aperitief aangeboden door de kring.

Deelnemers in de kosten 350 fr. per persoon. Hierin is maaltijd en optreden begrepen.

Inschrijvingen door overschrijving van voornoemde som op postrekening :

000-0507753-55

Jan DREESEN

Rode Kruisstraat 4 Oostende

met vermelding "INSCHRIJVING DE PLATE-FEEST VAN 13 DECEMBER 1980" en dit tot uiterlijk maandag 8 december 1980.

B. DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op :

donderdag 18 december 1980 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6 Oostende.

met als onderwerp : HET OUDE AMBACHT SIGAREN MAKEN MET DE HAND

met als spreker : de heer Lucien DEGRAEVE.

Vóór de ontdekking van Amerika was het roken in gans Europa, Afrika en Azië - niettegenstaande herhaaldelijke tegenovergestelde beweringen - heel waarschijnlijk onbekend. Na de ontdekking van Amerika verbreidde het roken van tabak zich onweerstaanbaar over de ganse wereld. Oorspronkelijk tot aan de oorlogen van Napoleon werd tabak slechts in pijpen gerookt of gesnoven. In het midden van de 17de eeuw kwam echter bij de Engelse zeelieden ook reeds de gewoonte van het tabakkauwen voor. De legers van Napoleon brachten het roken van SIGAREN in de mode.

Het sigaren maken of rollen gebeurde oorspronkelijk met de hand en nog steeds worden bepaalde HAVANNAS met de hand gerold, maar die zijn dan ook onbetaalbaar geworden. Hoe sigaren in een huiselijk bedrijf gemaakt werden, verteld ons vanavond een ras-echte SIGARENMAKER. De heer DEGRAEVE stamt uit een geslacht van sigarenmakers die het bijltje er bij neerlegden toen de mechanisatie hen het werk uit de handen nam. Waarschijnlijk weet de heer DEGRAEVE ons ook waarom er in een bepaald Oostends liedje gezongen wordt van : "En nooit geen sigarenmaker meer aan mijn zij !". Een echte Oostendse avond over een verloren gegaan bedrijf, waarop iedereen welkom is. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook de niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

MEA CULPA

We publiceerden in ons nr. 10/1980 van de Plate op blz. 80/155 een foto van de fotograaf Gustave BURVENIGH met als ondertitel "Kleine garnalenvangster voor staketseldecor". Nu blijkt het jonge meisje op deze foto een van onze Plateleden te zijn, met name mevrouw weduwe Johanna GRIJSPEERD-MESSING, geboren in 1896. De foto geeft haar weer toen ze in 1906, dus op tienjarige leeftijd, in het Kursaal van Oostende, voor een talrijk publiek waaronder de Shah van Perzië met zijn gevolg, de rol speelde van een VISSERIN aan de zijde van de heer Robert PATFOORT (In leven schoolhoofd van de Vercamerschool). Een stevige proficiat voor ons kranig lid dat nog steeds op al onze activiteiten aanwezig is.

J.B.D.

DE GARRE VAN KONNEE

Ondanks de bedreiging van de heer Richard Verbanck, erevoorzitter van onze zustervereniging TER CEURE, om de eerste die ins ons tijdschrift weer over de GARRE VAN KONNEE begint de godsklop te geven, moet me in verband met het versje "Cissen stoeg te pissen in de Garre van Konnee" iets van het hart. Het versje klonk me zo Oostends in de oren dat ik het hoogstens een verspreidingsgebied in Westvlaanderen gaf. Nu vind ik in het uitstekende werk van Kannunik E. VAN DER DONCK

MAASEIK EN ZIJN MAASLANDSE TAAL

uitgegeven bij De nieuwe mijnstreek, drukkerij-uitgeverij van de beide Limburgen, Beek-L. Ned. 1980 het volgende vers in onvervalst Maaslands :

"Dao waas eine boor aan 't pisse	boor = boer
in 't gengske van Verkisse.	gengske = de gang
Dao kwoeme twie polisse	
dij hauwe det geziën.	
Ze brachten hem nao Hacke	
Hacke loet hem ins kakke	loet = liet
Ze brachten hem nao Pernot	
Dè houwden hem vuur zijn vot.	houwden = sloegen
Ze brachten hem nao Steyvers	vot = achterste
En Steyvers joeg hem heivers".	heivers = huiswaarts, naar /huis

Leerden de Westvlamingen het aan de Limburgers of omgekeerd ? Of is het onderwerp zo universeel dat het ook elders geciteerd wordt ...

J.B. DREESEN

In dit laatste deel van zijn uitgebreide aantekeningen schetst E. Auguin ("le crayon en main") het zomerleven in Heist en Knokke. Hij resumeert het in een korte inleiding : "Vie de bonhomie patriarcale, de simplicité flamande ; vie de tranquille humeur, de large joie et de naturelle santé ... vie d'expansion familiale dont la franchise laisse à grande distance les réserves décoratives de Blankenberghe et d'Ostende".

Hij trekt er naar toe per trein. Met zijn twee zoons. Rechts de kloeke toren van Lissewege. Hoor, wat 'n lawaai ! En wat 'n stank ! 't Zijn de sluizen van het Schipdonk- en Leopoldskanaal (tekeng). Het zeewater schuimt oorverdovend tegen de ijzeren platen. Een bezienswaardigheid. (Moet ik hier aanstippen dat die sluizen intussen afgebroken en meer naar het oosten herbouwd zijn ?). Heist zelf is toch interessanter, zegt E.A.

In 1887 is Guy de Maupassant hier onverwacht geland met een luchtballon. Hij vertrok weer direct om zijn emoties te beschrijven in "Le Figaro". "Jammer", meent E.A., "C'était bien l'écrivain qui convenait pour saisir au vol les tendresses clarteuses du beau pays flamand, la brutalité massive et la candeur religieuse des pêcheurs de la rue des Crevettes. Quel beau poème en prose nous avons perdu là !".

Heist is anders dan Oostende of Blankenberghe. Het is de enige Belgische badplaats waar vissersboten rustig stranden. (Een pittoresk getuigenis daarvan is het waardevolle kleine doek - in ons stedelijk museum bewaard - van Henri Permeke (1849-1912, de vader van Constant) getiteld : "Het Strand te Heist". Op de voorgrond een Heistse schuit op het strand getrokken tegen de duinen, met ernaast het beveiligend anker. In de achtergrond : badkarren. Er is nog geen dijk). Heist heeft nog het meest weerstaan aan het modernisme. De spoorweg splitst het : aan de zee kant de hotelwijk, naar de poldervlakte toe het visserskwartier. Tussen de twee de Grave Jansdijk, min of meer verزند. Hier is het strand het wijdst, de zee het wildst, de zon het schitterendst, de duinen het dichtst bij het dorp, de vissers het natuurlijkst. "Voilà pourquoi j'aime Heyst, son vieux quartier de maisons basses, sa digue puissante, sa plage où frétille des tentes, des chapeaux, des ombrelles, des éventails, des coques de nourrices ...".

Aan het station geen rijtuigen maar karretjes voor de koffers. En de hoteliers met hun vriendelijke knechten. Allen boordevol dienstvaardigheid. En wat een copieuze en lekkere keuken. 's Morgens koffie en broodjes met garnalen. Geen luxe maar het nodige, goedkoop en in overvloed. De lakens zijn soms een beetje kort, 'un léger défaut qui leur vient des hôtels d'Allemagne, pays où l'habitude est assez volontiers de se moucher dans des draps et de se coucher dans des mouchoirs'. Voor het overige is Heist één zaligheid.

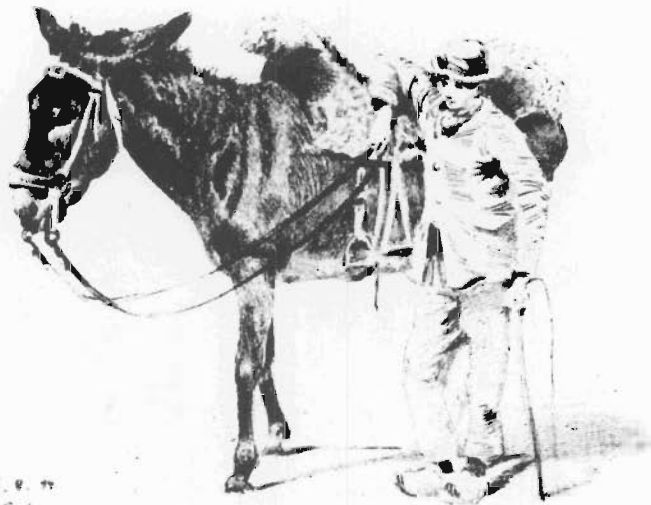
Hoe heerlijk is het op het strand, 's morgens tegen zes uur. Dadelijk is E.A. in dichtertelijke stemming. "Le vert incertain des lames laisse encore transparente au large des dessous ocreux des sables soulevés. La mousse des brise-lames échelonnés en longs rubans soutache de velours la grève, dont la surface, monotone et plate, se répand comme un immense tapis de toile grise".

Zeven uur. Langzaam ontwaakt de dijk. Hier wordt een voorraad broden neergezet, daar worden vensters geopend. De klompen van de dijkkeerders klabetteren. Krachtige meisjes duwen een vroege badkoets naar het water. De ezels lopen het strand op. Tegen acht uur verschijnen de garnalenventsters. Vissers op rust, in rood hemd, blauwe broek, witte klompen, brengen een rollende kiosk op zijn plaats voor het festival. Op de hotel-tarrassen wordt gedekt voor het ontbijt. Het wordt al warmer. "La digue s'anime, les flanelles blanches courent, les cerceaux roulent, les balles bondissent, les tambourins résonnent. Heyst est éveillé ...".

EDGARD AUGUIN

37. Le Moulin de Heyst.

Heyst 5. 9. 77
Eduguin

45. Anier et baudet, à Heyst.

Is het strand hier geen paradijs voor de kinderen die naar hatelust kunnen ravotten met water en met zand ! ('n reeks tekeningen). In Oostende stikken ze in het gewoel. In Blankenberge voelen ze zich verloren. Maar niet in Heist waar golfbrekers het strand in stroken indelen en de kinderen zich als vanzelf groeperen. Auguin is hier eens drie jaar na elkaar geweest. Wat 'n plezier hadden ze a.m. bij het bouwen van zandkastelen. "Quelle hygiène, grand Dieu ! Mais aussi, quels bains salutaires, à onze heures, et quels coups de fourchettes à midi !".

En hoe gezellig en ongedwongen ging het er toe. "Point de coquetterie ; point de pose ; point de ces mille façons d'être, inventées à plaisir pour rendre insupportables les hasards de l'intimité ... un bon et brave laisser-aller honnête et franc ... la vie de famille plantureuse, indépendante ... Point de cancons et aucun snobisme ; l'air, le soleil, la vague, le bien-être, un appétit de fauve, l'océan pour se baigner, la digue pour marcher, la plage pour s'asseoir, la dune pour se rouler et dormir. Voilà la véritable volupté de ce petit pays primitif, celle de Heyst d'il y a dix ans seulement". En hij voegt erbij met een angstig voor gevoel : "Doux Heyst familial ! Que Dieu te garde des sociétés financières et du carnaval des grandes distractions mondaines !". (Zijn gebed werd niet verhoord !).

Drie dingen merk je hier op, meer dan elders : "des enfants, des nourrices et des ecclésiastiques". De band die ze verbindt ? Heel eenvoudig. "La nourrice est, dans les familles catholiques et fortunées l'alpha de l'éducation dont l'ecclésiastique est l'oméga. Et j'ai vu, chose rare ailleurs, des alphas très maigres et des omégas très gros, qui se baignaient côte à côte, sans préjugés comme sans malice". Er wordt in groepen gebed, 'les vieux, les jeunes, les nourrices, les militaires, les collégiens, les orphéonistes, les ecclésiastiques".

De badkoetsen worden hier niet door paarden getrokken zoals in Oostende. Ze worden zo ver mogelijk in het water geduwd. Je moet wel het nummer onthouden. Van alle verhuursters van badkarren had Marie Van de Pitte (geen vleierende tekening !) het meeste aanzien. Ze was klein en mager, getaand door de zeelucht en droeg een enorme strocien hoed. En altijd druk in de weer met dweilen, badkostuums, handdoekken. Onvermoeibaar duwde ze haar rollende cabines tot tegen de dijk. Nu is ze met een timmerman getrouwd en onderhoudt haar tuintje.

In Heist komen rustige mensen. Want hier zijn geen grote bals, geen luidruchtige concerten. 's Avonds kan men kaart spelen in de kursaal. In een van de zalen wordt er een beetje gedanst. Ook in de andere hotels, in besloten kring. Af en toe is er een muzikale avond. Maar om 10 u. is alles gedaan. De clientèle van de kursaal bestaat vooral uit de Belgische en vreemde aristocratie.

Nog is het verblijf in Heist gezellig en ongedwongen. "L'intérêt de Heyst n'est pas dans la distraction continue comme à Ostende. Son charme n'est pas dans l'accumulation des spectacles comme à Blankenberghe. Il est dans l'expansion, naturelle et libre, de toutes les joies de bonne société ... dans la vie à l'état de nature, corrigée par toutes les courtoisies du véritable savoir vivre."

Maar de aantrekkelijke dijk met zijn smaakvolle constructies breidt zich uit in de richting Knokke. Een ontwikkeling die het familiaal karakter van het badplaatsje dreigt te veranderen. De vooruitgang heeft al het hôtel du Phare en de kursaal aangestast. Over minder dan een eeuw (E.A. zag ver vooruit !) zullen Blankenberge, Heist en Knokke aaneengegroeid zijn, over de aanleghaven (van Zeebrugge) heen. We zullen het niet meer zien, zegt E.A. "Mais, si nous devons vivre cent ans, nous irions peut-être alors, mais alors seulement, nous reposer ailleurs". (Zijn profetie is voor de oostelijke helft realiteit geworden. De fusiegemeente Knokke-Heist telt al 29.000 inwoners. Zou Auguin zich nog thuis voelen in het moderne Heist ? En wat zou hij zeggen van de nieuwste ontwikkeling waarbij hotels worden gesloopt om er flatgebouwen op te trekken ! Nu zijn er al meer dan 20.000 "tweedeverblijven"!).

Een pluspunt voor Heist zijn de matige prijzen. "A Ostende les prix sont inabordable ; à Blankenberghe, le tarif bien qu'encore élevé, a baissé un peu. A Heist

seulement, il devient raisonnable". Daarom zitten 's namiddags alle terrassen vol. Zijn voorkeur gaat naar "La Maison des Familles , rendez-vous des jeunes, des bons vivants, des hommes politiques ou littéraires, des artistes". Om de aangename herinnering heeft hij het hotel uitgetekend (heel mooi trouwens), want "la mémoire a aussi ses dettes". Van de vorige eigenaar, de ascetische heer Decorte, een belezen en ervaren man en schepen van de stad, heeft hij veel vernomen dat hij in deel I heeft verwerkt. Ook zuster Ignace, die meer dan 25 jaar schooldirectrice was in Heist, heeft hem veel geleerd.

Maandagmorgen. De kleine vloot zal uitvaren. (keurige tekg). Daar komen de vissers, vergezeld van hun vrouwen. Sommige dronken kerels worden ondersteund. Een weerbarstige zeebonk krijgt een emmer water in zijn gezicht. Nuchterder kameraden wurmen hem aan boord. Zijn geschreeuw en gestommel zullen pas stil vallen zodra de boot begint te schommelen. De vrouwen brengen de gewone spullen aan : brood, vet, wat kledingstukken, visbennen. De golven beginnen de kielen op te tillen. En weldra dobberen ze, gedreven door hun twee zeilen. Vóór de kursaal kijken oude invalide vissers ze na. De vrouwen gaan naar huis, weduwen voor twee, drie dagen en misschien de hele week, als het slecht weer wordt.

Heist heeft ook een kleine fanfare die mazurka's en walsen speelt en op grote dagen potpourri's. Een bedenkelijke mode uit Duitsland overgenomen, "un écartèlement de l'attention et du goût". Enkele jaren geleden was Verschoore dirigent, maar daarnaast ook barbier, lijstenmaker en trombonist. Hij had een net vrouwtje en E.A. bekent het : "J'aimais à me faire raser par lui ; j'aimais à laisser choisir mes savons par elle".

De vooravond van 15 augustus wordt luidruchtig gevierd. Met grappige nummers van clowns uit een rondreizend circus, met muziek van de fanfare. Later op de avond met lantaarns, voetzoekers, Bengaals vuur en een fakkeltocht. Daarna ontstaat een wilde danspartij waarin iedereen, inboorling en vreemdeling, wordt meegesleurd. Hier heeft E.A. de kermissen van Steen en Teniers beter verstaan. 's Anderdaags geweldige drukte op de markt. Vreemde bezoekers met eigen fanfare. De kerk is stampvol (portret van kerkbaljuw Ph. Kempe) en loopt dan leeg voor de processie. Met de klassieke groepen en beelden. Stoere vissers dragen hun patroon, de H. Antonius de Kluizenaar. Jonge meisjes verbeelden heiligen o.a. "Sainte Anne, apprenant à lire à la Sainte Vierge dans un livre imprimé à Bruges". Achter het H. Sacrament stappen ook katholieke vreemdelingen, Fransen, Engelsen, Duitsers. De stoet is voorbij. En onze moralist noteert : "L'heure du Bon Dieu est finie. Pourquoi faut-il que celle du diable soit si prompte à sonner ?".

Wat is er gaande op het strand ? De dijk is zwart van de toeschouwers. Ze komen kijken naar de loopwedstrijd met hindernissen, voor jonge meisjes (aardige tekening). Vissersdochters die, meestal bedrijvig in de groentetuin of in de keuken, weinig door de vreemdelingen gezien worden. Op een estrade met muziekkapel : de notabelen. Koddige loopstijl van de deelneemsters. "Ces rudes gaillardes, charpentées comme des piliers d'estacades, courant sans principes, jetant leurs hanches aux quatre points cardinaux, la tête basse entre des épaules énormes ...". En er wordt ook gewed.

Zonsondergang. Fosforescentie. Telkens geeft E.A. een fijne genuanceerde beschrijving. "Des serpents de feu ondoient sur la surface immense...". En hoe heerlijk is het in het duizend ! Spelen, lezen, tekenen, schilderen, flirten, luieriken, slapen (tekeng). Ook op het strand kan je schilderen. Als het niet te sterk waait. Die tegenvaller overkomt zijn vriend Ernest (een plezierige anekdote) die de raad krijgt de mooie molen, op de weg naar Ramskapelle, tot thema te nemen (prachtige tekening van E.A.).

Onze auteur wil met zijn twee zoons het lichtschip "Wielingen" bezoeken. In de boot van Anselmus (herinner je die zgn. zoon van "Napoleon" uit deel I). Maar het lichtschip blijkt ontoegankelijk en het wandeltochtje (2 tekeng) eindigt met zeediekte.

September. Herfststorm. Met vereende krachten worden de badkarren in veiligheid gebracht. In regen en wind. "Pas un bras étranger ne chôme. Ce qu'il faut sauver là, c'est le pain de ces pauvres gens". Van uit zo'n badkoets geniet E.A. dan van het machtig spektakel der opgezweepte golven.

Een pittoresk onderwerp vormen de ezeltjes. Er zijn jonge grijze, heel vriendelijk, en ernstige zwarte. Zo staan er 22, geheel opgetuigd tegen de dijk en genummerd. Want de liefhebber moet de ezels huren in de volgorde.

Onze tekenaar wenst nr. 7 te schetsen en wil hem daarvoor huren per uur, maar dat gaat niet. Eerst moet hij de eerste zes nemen. Joseph Hoste, de enige politieagent van Heist (knappe tekening) wordt bijgeroepen en ook "Veyrhas, le peintre éminent des enfants". (E.A. bedoelt Jan Frans Verhas, geb. Dendermonde 1834, overl. Brussel 1896. In het museum van Schone Kunsten in Antwerpen hangt van hem : Promenade sur la plage de Heyst-sur-Mer). Maar alle discussie is vergeefs. Het reglement staat muurvast.

's Anderdaags gaat E.A. terug. Hij zal ze allemaal tegelijk tekenen. Joseph Hoste komt ook bij de ezels zitten. En E.A. aan het schetsen. De geprikkelde ezeldrijvers plegen sabotage door de ezels te doen bewegen of ermee een rondje te rijden. Maar onze kunstenaar werkt onverstoord verder. Geërgerd komt er tenslotte één nieuwsgierig toekijken. Tot zijn verbouweratie. E.A. heeft Joseph uitgetekend !

Dat artistiek probleem krijgt tenslotte een dubbele oplossing. Petrus, de grote zwarte ezel van Marie Van de Pitte (parmantekening) zal voor E.A. poseren. Bovendien zijn er de ezels van de karavaantjes die door de duinen naar Knokke trekken (bevallige tekening).

Prettig is zo'n uitstapje voor de badgastenvan Heist. "Il fait bon s'y dérober à la curiosité vulgaire des nouveaux venus d'Ostende ou de Blankenberghe". Je legt die 4 à 5 km het aangenaamst af langs het strand waar de verstandige ezels goed het verschil kennen tussen het zachte en het harde zand.

Hoe petieterig was het Knokse badplaatsje in 1890 (naaldfijne schets). Op een duintop stond er een groene vuurtoren. Bij het strand : drie tenten, drie herbergen, waaronder "l'estaminet du Congo" en een belvedere. De voornaamste bezienswaardigheid echter was de vuurtorenwachter, een origineel man met artistiekerige neigingen, die een curieuze verzameling bezat.

Knokke was toen slechts een halte waar de toeristen in een van de cafeetjes binnenstapten om de ezels wat grassprietjes te laten knabbelen en de drijvers een borrel te betalen. De kinderen beklommen de belvedere, een armzalige uitkijkpost (tekeng). Daarnaast hing hoog aan een paal, een razende Chinees, in hout uitgesneden, die met een bezwerende vinger naar de zee wees. Dat vreemd skelet verlevendigde de eenzaamheid.

In die "thébaïde flamande" kwamen zich schilders-kluizenaars begraven. Ze logeerden in de kamertjes van de "Congo". Een stormnacht moet daar schrikwekkend geweest zijn. Naar kunstenaarszede waren de houten binnenwanden versierd met aforismen die het moreel van de artiesten uitdrukten. Zo b.v. "L'art est un mensonge, comme celui que murmurent les lèvres passionnées de la femme adorée. Mais comme lui, il est divin".

Maar wat is Knokke aan het veranderen. "Aujourd'hui (1895) tout s'y transforme de plus en plus. O profanation du progrès !". Nu ligt er een dijk van 500 m. met grote hotels : Beauséjour, Cygne, Phare, Grand Hôtel de Knocke ... De kiem van een grote badplaats, Knokke heeft nog een familiaal karakter zoals Heist 20 jaar geleden. Maar hoelang zal die idylle nog duren ?

Van op de vuurtoren (tekg) overziet onze natuurminnaar de uitgestrekte zandvlakte, het Zwin, de Zee. In het noorden Walcheren, in het zuiden Knokke-dorp met zijn kerktoren en zijn twee molens. Hij loopt van de Knokse dijk naar het dorp. Een ellendige boomloze weg van 2 km, een stuk van de oude Grave Jansdijk. "Trajet excellent pour les cordonniers".

Er hij voorziet alles. "Le jour où l'Etat fera, du village à la mer, une route solide, bien entretenue et ombragée, la fortune de Knocke sera certaine". Er is al een maatschappij gesticht om de arme duinen hier om te toveren in een vakantieverblijf. Er zijn al villa's gebouwd. En bijbels geïnspireerd merkt E.A. op : "C'est un peu comme dans l'Evangile. Ostende a engendré Blankenberghe qui a engendré Heyst, qui est en train d'engendrer Knocke. Seulement je me demande ce que Knocke pourra bien engendrer. Au delà, plus rien".

Nu is Knokke (bijna) nog "heureusement à l'état nature ... un ravissant petit trou ...". Waar enthousiaste schilders naartoe trokken. (E.A. noemt ze niet maar bedoeld zijn o.m. Verwee - die er zijn borstbeeld heeft - Van Rijsselberghe, Rops, Artan). "Tout cela disparaît peu à peu". Wie nog stilte willen vinden moeten voortaan, zoals de konijnen en de duinvogels, het Zwin intrekken. (Ik hoef hier niet te herhalen hoe Knokke zich sindsdien ontwikkeld heeft tot een luxebadplaats).

Terug naar Heist op de ezels die het liefst lopen langs smalle wegeltjes tussen hoge struiken waarvan de takken je gezicht zwepen. Onverwacht galoperen ze weg en gooien vaak hun berijder af. Rieken ze hun Heistse stal dan zijn ze niet te houden en stormen de helling af naar het strand. De toeristen zijn hier onvoldoende beschermd. De ezeldrijvers van 15 jaar (bijzonder fraaie tekening van ezel en jonge menner), die alleen hun eigen dialect kennen, scheppen er plezier in de dieren aan te drijven als men ze doen stil houden wil en ... omgekeerd.

Helaas, de vakantie en de wandelingen zijn voorbij. Onze scherpzinnige en ontvankelijke commentator moet afscheid nemen. Voor goed. Bekommerd, maar toch bescheiden en sceptisch, vraagt hij zich af welk lot zijn aantekeningen zullen kennen. "... ces trop nombreux croquis ... ces notes prises au vol ; exagérées, souvent ; banales, peut-être ; sincères, le plus possible ; méchantes, jamais". Velen zullen er waarschijnlijk weinig aan hebben. Over tien jaar kan de belangstelling stijgen uit nieuwsgierigheid naar wat de huidige generatie heeft kunnen boeien. "Parcourra-t-on alors avec moins d'indifférence ce travail de plusieurs années, cet ensemble de documents, littéraires ou artistiques, dus à la plume et au crayon du même inconnu voué très probablement à l'oubli ?".

Hij heeft nog hoop. Vele oude schetsen, soms een eeuw lang verwaarloosd, worden opgezocht "moins pour le talent fort douteux de leurs auteurs que pour les détails de moeurs qu'ils consignent ingénument. Et c'est tout ce que ceux-ci méritent. Peut-être, en l'an 2.000 seulement, feuillera-t-on distraitement, dans un fonds de vieille librairie, ces alinéas, ces titres, ces esquisses oubliées, ces portraits inaperçus aujourd'hui ? ... mes naïvetés lourdes, mes admirations absurdes, mes étonnements, mes joies ...".

Morgen gaat hij weg. Hij is één maand in Heist gebleven en zegt niet zonder ontroering, adieu aan zijn zomervrienden uit Frankrijk, Brussel, Luik.

En zo eindigt dat merkwaardig relaas van een onovertroffen vakantieganger.

X X X

Beminnelijke, veelzijdig begaafde Edgard Auguin. Zo menselijk was je bezorgdheid om je geesteskinderen. Ruim verspreid is je roem niet. De nuchtere titel "Plages belges" hebben velen waarschijnlijk niet uitnodigend gevonden. Sommigen hebben je zelfs hooghartig miskend.

In het nummer van 28 juli 1966 heeft het weekblad "Pourquoi Pas ?" een spottend hoofdartikel gewijd aan je kostbaar werk en dat als een koddig curiosum afgemaakt onder de stupiede kleinerende titel "Les secrets de vacances de grand-papa". De anonieme schrijvelaar verwringt of verraadt er schaamteloos, op verscheidene plaatsen de oorspronkelijke tekst. Een voorbeeld. Bij het hoofdstuk "Ostende-Etape de Londres à Calcutta", deel II, waar de uit Dover komende zeezieke maalbootpassagiers beschreven worden, heeft de Brusselse Beotiër het over : "l'arrivée de la malle de Calcutta qui débarquait des passagers à Ostende". Plomp onwetend betitelt die cultuurvandaal, jou, hoogstaande Parijzenaar, als "un joyeux peintre alsacien" en noemt je neerbuigend "le bon Edgar". Zo trapt arrogante onwetendheid en onbevoegdheid een fijnbesnaard kunstenaar in de vergetelheid. Je volle naam Edgard Auguin, je bezielde beschrijvingen, je sierlijke tekeningen moest niemand kennen.

Noch in Frankrijk noch in België sta je vermeld in biografische woordenboeken of grote literaire naslagwerken. Je hebt immers geen gedichten en geen romans geschreven en volgens een enggeestige opvatting ben je dus geen literator. Maar om je suggestief

en poëtisch woord verdienen je die naam dubbel en dik. Het achtdeelig repertorium van de alleswetende E. Bénézit, met zijn blufferige titel (Dict. crit. et docum. des peintres, sculpt., dessinateurs et graveurs de tous les temps et de tous les pays, nouv. édit. 1966) kent je ook niet. Maar in je beste tekeningen ben je onbetwistbaar een waarachtig plastisch kunstenaar.

Meer nog - en dat is het voornaamste - als belangloze, charmante en voortreffelijke getuige van een stuk verleden van onze badplaatsen, van onze Vlaamse kust "in de kering", heb je bij allen die je leren kennen hebben, een plaats in hun hart veroverd.

G. BILLIET

N.B. Onze Stadsbibliotheek bezit 3 exemplaren van het hierboven besproken werk van E. AUGUIN.

3 OOSTENDENAARS OP CEYLON ANNO 1753

Enige passages uit : Memorie door den afgaanden Heer Gouverneur van Ceylon JOAN GIDEON LOTEN (1) aan desselfs vervanger Jan Schreuder ged:den 28n Februari 1757.

's Konings dankbetuyging
voor de priesters onder
afzending van vier
Europeesche gevangenen.

En in het laatste van hetzelfde jaar 1753 sag men gelijk omstandiglijk bij de afgaande Bataviasche brief van den 20 January 1754 te zien is, ten kasteele verschijnen (2) een zeer gedistingueerd gezantschap, betuygende 's Konings uytneemende blijdschap wegens de geluckige overbrenginge in Zijne Majesteits land der zoolang gewenschte Siamsche priesters, en tot erkentnisse van de aan dien vorst daardoor bewezen buytengemeene groote dienst eenige mede buytengewone aanzienlijke geschenken aanbiedende, waar en boven de gezanten uyt 's Konings naam ons hebben overgegeven vier Europeërs als eenen Engelschman en drie Oostendenaren, welke toen voor drie en dertig jaaren aan dit eyland schipbreuk geleeden, in Kandi gekomen en aldaar zoo lang zijnde aangehouden nu ten verzoeke der Siamsche priesters derzelver vrijdom nevens hunne in Kandi gehuwde vrouwen en daarbij geprocreërde kinderen hebben verkregen, med verzoek aan die luyden transport na hun land te bezorgen.

Kort hierop deed het Hof door een aanzienlijk gezantsschap verzoek om de daar tegelijk mede uyt Kandi afgekome ne gezanten des Konings van Siam een vaerdig transport na Batavia te bezorgen, ten eynde van daar na Siam te retoornaeren, hetgeen hun ook op het spoedigste med het schip van Kasteel van Tilburg is verleend geworden.

Deeze Siamsche gezanten in vijf persoonen bestaende boden ons met veel ernst aan om van hun over te neemen drie getande eliphanten van den Kandischen Koning (3) aan haar vereerd, med dewelke zij zig betuygden als in hun eygen land geheel niet zeldzaam zijnde, grootelijks belemmerd te vinden, wij hebben gemeend deeze aanbieding te mogen accepteeeren, niet onder den naam van koop, om van de zijde der Kandianen alle opvatting van belediging te eviteeren, maar onder schijn eener gifte die wij med een wedergeschenk op omtrend de helfte der waarde van die beesten geschikt hebben, waardoor met een winstje op Jaffenapatnam heeft kunnen behaalen en 's Compagnies schip van een zoo schaadelijk emploi libereeren.

Medegedeeld door de Heer
F.J. DE JONGE uit Breda

Noten :

1. Joan Gideon Loten = bekend als "de Naturalist Gouverneur". (1752-1757)
2. Kasteel = woonplaats Gouverneur te Colombo.
3. De Koning van Kandy = Kirti Sri Raja Sinha.

Vergeeten Oostendse Schilders - XII : de Dames DE PAPE, JACQUART-RUCLOUX, ROYON,
DE COCK, DONNY en LEVY.

Deze maand zijn de dames weer eens aan de eer. We hebben het over 6 amateur-schilderessen die rond de eeuwende te Oostende werkzaam waren. Uiteraard waren alhier net als elders wel méér dames bedrijvig met het penseel. Aquarelletjes schilderen behoorde immers tot de standaard-educatie van welstellende juffrouwtjes. Maar de 6 hoger genoemden stelden tentoon tijdens semi-officiële salons, en dat geeft hen meteen een meer professioneel karakter.

Tot nu toe ben ik er niet in geslaagd meer gegevens over hen te vinden. Dat is ook niet zo noodzakelijk. Bedoeld is onze leden, die werkjes van hen mochten hebben, toch iets mee te delen over het wat, hoe, wie en wanneer ervan.

Vermoedelijk bevindt veel werk van deze dames zich nog in privé-bezit in het Oostendse.

Alle aanvullingen blijven welkom !

Madeleine DE PAPE

Madeleine DE PAPE woonde eerst in de Sint-Pietersstraat 2, in de schaduw van de "Peperbusse" ; in 1913 vinden we haar terug in de Muscarstraat 42.

Ze was een lid van de "Cercle Artistique d'Ostende" die op 5 november 1908 in het atelier van Jan DE CLERCK werd gesticht. Samen met Louis ROYON en Jef DE BROCK was ze commissaris van het "2e Salon des Peintres Ostendais" in het Kursaal van 11 tot 25 april 1909 georganiseerd.

Zelf stelde ze toen vijf werkjes tentoon :

- 2 pentekeningen : "Gros Temps-marine" en "Soleil couchant"
- 3 aquarellen : "Marguérites", "Panier de Fleurs - Anthémis" en "Tulipes". (1)

In het 4e Salon (1910) was ze er terug met 5 schilderijen : "Bloemen en vruchten", "Mand met viooltjes", "Anemonen", "Dreef van het kasteel DE SAVENEL te Nethen in Brabant" en "Marine" (2).

Het Heemkundig Museum "De Plate" bewaart een grappige pêle-mêle getiteld "Le Cercle Artistique d'Ostende à son vice-président, 18 mai 1912", en samengesteld uit silhouetten, muziek van M. VANHESTE, foto's en een lang gedicht, alles in verband met de vele verhuisperikelen van de "Cercle". De silhouetten, de leden van de "Cercle" opstappend achter een verhuiskar voorstellend, zijn gedeeltelijk door Madeleine DE PAPE getekend, blijkens de signatuur.

De catalogus van de "Exposition des Beaux-Arts 1913" ingericht door de "Cercle Artistique d'Ostende" vermeldt 6 aquarellen van Madeleine DE PAPE : "Nethen (Brabant)", "Vieille Eglise", "Un oasis dans les dunes", "Au long des dunes", "Ruisseau (Moere)" en "Environs de Nethen".

Nethen is een dorpje ten zuiden van het Meerdaalbos, in de nabijheid van Heverlee en Overijse.

Mevrouw JACQUART-RUCLOUX

Woonde te Raversijde ; stelde tentoon tijdens het Paassalon 1909 van de Oostendse "Cercle Artistique" (1) :

"Klaprozen" (olieverf), "Vruchten" (olieverf) en "Margrietten" (olieverf). Met de eerste twee schilderijen zou ze eerder een gouden medaille behaald hebben te Bordeaux en Limoges, met het laatste een zilveren medaille te Lille.

Het Museum voor Schone Kunsten bezit een werk van haar ("Rozen").

Lucie ROYON

Wellingtonstraat, 11.

Geboren te Oostende op 10 april 1886, gestorven te Nice op 15 maart 1940 ; zuster van Louis ROYON, de beroemde marineschilder, die volgend jaar behandeld wordt in deze artikelenreeks. Familiaal verwant met de kunstschilders BEERNAERT, HAMMAN en VAN CUYCK.

Stelde tentoon tijdens het Paassalon 1909 van de Oostendse "Cercle Artistique" :
"Stilleven" en "Begijnhof te Brugge" (1).

Elisabeth DE COCK

Kerkstraat 26, Oostende

Stelde eveneens tentoon tijdens het genoemde salon van 1909 (1) : "Matin-Nieuport"
(olieverf).

Mevrouw A. DONNY

Woende Wellingtonstraat, 33

Ze stelde tentoon tijdens het 2e Salon van Oostendse schilders (1909) met volgende
drie olieverfschilderijen : "Capucines"
"Nature Morte"
"Oeillets" (1)

Marie LEVY (3)

Huwde met Carlos VAN HALME, zoon van Isidore VAN HALME.

Ze hadden drie kinderen : Berthe, Claire & Pedro. Ze woonden in de IJzerstraat, 3.

Mevrouw VAN HALME-LEVY was in januari 1894 medestichteres van de "Cercle des Beaux-
Arts d'Ostende", samen met Emile SPILLIAERT, James ENSOR, Antoine DUJARDIN, Félix
BUELENS, Auguste MUSIN en nog enkelen. Ze stelde tentoon tijdens de Salons van die
kunstkring.

In de verzameling van de Oostendse Familie VAN CAILLIE vonden we talrijke schilderijen
van Marie LEVY terug. Het zijn bijna allemaal werken die uiterst interessant zijn
voor de iconografie van onze stad. Haar kunst kunnen we omschrijven als "beter amateurs-
werk" in realistische stijl.

- 2 GEZICHTEN OP HET KANAAL OOSTENDE-BRUGGE
Tentoongesteld te Oostende in 1894.
Het ene werkje is een gezicht op het oude kerkje van Slykens
- TEERPUT IN EEN TOUWSLAGERIJ AAN DE LIJNDRAAIERSTRAAT
Tentoongesteld in het Driejaarlijks Salon van 1900.
- HET MOLENDORP
- DE SMIDSE VAN SCHEPENS IN DE CHRISTINASTRAAT
- DE VAART TE SAS-SLYKENS
olie op doek
- BINNENZICHT IN DE SINT PETRUS & PAULUSKERK VOOR DE BRAND
olie op doek
- BINNENZICHT IN DE SINT PETRUS & PAULUSKERK NA DE BRAND
olie op paneel
- BOTEN OP EEN VAART
olie op doek.

Norbert HOSTYN

nota's :

- (1) : Cercle Artistique fondé le 5 novembre 1908. 2me Salon des Peintres Ostendais.
Kursaal d'Ostende 11 au 25 avril 1909, Oostende, 1909 (catalogus).
- (2) : Cercle Artistique d'Ostende. Quatrième Salon au Kursaal 1910, Oostende, 1910
(catalogus).
- (3) : Met dank aan André & Filip VAN CAILLIE.

Inventaris van het Archief van het "Bestuur van het Zeewezen" (1830-1976)

Deze zeer lijvige en uiterst gedetailleerde "Inventaris van het Archief van het "Bestuur van het Zeewezen" 1830-1976" (Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1979, 8°-gr., 662 blz.) werd op degelijke wijze samengesteld door Cyriel Vleeschouwers, assistent. 92 pagina's "Ter Inleiding" gaan de eigenlijke inventaris vooraf.

Daarin biedt hij een Schets van de administratieve geschiedenis van het Bestuur van het Zeewezen (Ministeries met bevoegdheid over het Zeewezen, Indeling in kantoren) ; Klasseringsschema van de inventaris : het Bestuur van het Zeewezen en zijn archief (lijst der bundelnummers in het Bestuur van het Zeewezen) ; Het Bestuur van het Zeewezen en het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën (Algemeen Rijksarchief ; Rijksarchief in de Provinciën) ; Archivalia over het Zeewezen. Vijf bijlagen worden toegevoegd aan de Inleiding, waaronder: Waterschoutsambt te Oostende (klassement R. de Bock-Doehaerd) ; Concordantie referenties Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen met huidig klassement ; Waterschoutsambt te Zeebrugge (klassement M. Van Osta). Wij geven nu de hoofdlijnen van de indeling van de inventaris bondig weer :

BESTUUR VAN HET ZEEWEZEN :

- 1) ADMINISTRATIE : algemeenheden, personeel, boekhouding.
- 2) EXPLOITATIE : I. Pakketboten Oostende-Dover
II. Loodswezen, slepen, redding, verlichting, seinen en peilingen.
- 3) KOOPVAARDIJ : I. Economie : individuele scheepsdossiers : aan-en verkoop schepen ; scheepshouw ; toelagen aan Koopvaardij ; scheepskrediet voor nieuw-, om- en inbouw Zeevisserij België ; Transatlantische lijnen ; internationale verdragen of conflicten.
II. Sociale zaken : Hulp- en Voorzorgskas der zeelieden varende onder Belgische vlag (H.V.K.) ; Zeevaartpolitie (Waterschoutsambt Brussel, Oostende, Antwerpen en Gent Zeebrugge) ; Belgische Pool der Zeelieden ter Koopvaardij (Antwerpen) ; Onderwijs (zeevaartscholen, Psychotechnisch Comité ; onderwijs Koopvaardij en Zeevisserij ; Herinrichting Zeevaartonderwijs ; Hogere Zeevaartschool te Antwerpen, Belgische Zeevaartvereniging ; Rijksmarineschool te Oostende).
III. Wetgeving en Documentatie : Wetgeving ; Documentatie (juridisch, sociaal, technisch, buitenland, verdragen, juridische afvies en artikels) ; Tentoonstellingen en congressen.
IV. Havenbelangen :
 - Binnenlandse havens : Havens Antwerpen, Gent, Brussel ; Brugge, Zeebrugge ; Brussel ; De Panne, Gent, Leuven, Luik, Nieuwpoort, Oostende ; Belgische havens.
 - Buitenlandse havens : Buitenlandse havens en zeevaartinstanties ; Verslagen van ambassades en consulaten
- 4) TECHNISCH BESTUUR : Pakketboten.
- 5) BINNENVAART :
 - A. Kabinetsdossiers : laureaten en eredekens van de Arbeid.

B. Algemene politiek van vervoer te water : Infrastructuur ; Vloot ; Technische aspecten : bouw der schepen, onderdelen, reglementen ; Vrachten ; Verzekering, Rechten, Deviezen ; Organismen en Congressen ; Nederlands-Belgische betrekkingen.

6) ZEEVISSERIJ :

- Lijst der vissersboten.
- Vlootwijzigingen.
- Hulp- en Voorzorgskassen. Sociale zekerheid vissers.
Stichting Godtschalck - Gemeenschappelijke Kas voor de Zeevisserij - Herziening arbeidsongevallenwet en zeeongevallenwet.
- Onderwijs Zeevisserij :
 - x Onderwijs Zeevisserij. Inspectieverslagen.
 - x Brevetten, beurzen, examens.
 - x Toelagen, Begroting. Wedden : Begroting onderwijs ; Onderwijs en onderzoek. Algemene bundels ; Wedden van het onderwijzend personeel ; Toelagen aan Visserijscholen.
 - x Rijkvisserijschool. Koninklijk Werk "IBIS" : Uitgavenstaten en uitbatingsstaten ; Uitbetaling van toelagen op wedden van het personeel ; Toelagen ; Balansen ; Varia.
 - x Scholen van zeevisserij-onderwijs.
 - Vrije vissersscholen.
 - Vrije Vissersschool te Oostende
 - Scheepsjongensschool te Oostende.
 - Stedelijke vissersschool te Oostende.
- Zeevisserij. Zeeonderzoek.

BELGIE IN OORLOGSVERBAND MET NASLEEF :

1) WERELDOORLOG 1. LE HAVRE EN LONDEN

- a) Studies en documentatie : Lloyd Royal Belge N.V. ; Studies Hendry de Vos : "Raadgevende Commissie van het Zeewezen".
- b) Vrachtenkantoor : Documenten ; Vrachtenkantoor in werking ; Opeising ; Toestand der vloot ; "Commission for Relief in Belgium".
- c) Verzamelplaats der zeelieden.
- d) Oorlogsschade : Frijsgerecht ; Verlies en herstel Belgische koopvaardijvloot ; Zeevisserij ; Wapenstilstand en Vredesconferentie.

2) WERELDOORLOG 2. BESTUUR TE BRUSSEL

- Dienst Mobilisatie en Vracht : Havencommissariaat ; Zending Casteur ; Militair ; Brandstof schepen ; Tonnement ter beschikking ; Omzendbrieven ; Documentatie ; Opeising ; N.A.T.R.A.M.A.
- Scheepvaart in oorlogstijd.
- Oorlogsschade ; Dienst voor Identificering en Vereffening der onbeheerde goederen in het buitenland, toebehorend aan of bestemd voor Belgen ; Vereniging voor Onderlinge Zeeverzekeringen tegen Oorlogsrisico ; etc.

- Dienst voor Overzeesch Vervoer : Herinrichting van D.O.V. in 1945 ; Individuele schepen D.O.V.

3) WERELDOORLOG II. REGIE VAN HET ZEEWEZEN TE LONDEN LATER TE BRUSSEL

Frans-Brits Coördinatie-comité. Comité voor economische oorlogsinspanningen.
Belgische Economische Zending.
Belgian Shipping Advisory Committee.
Belgische Dienst voor Beheer en Liquidatie.

I. KABINET

II. ADMINISTRATIE

A. BESTUURLIJKE AFDELING :

1. Personeel

2. Rekenplichtigheid en wedden

3. Waterschoutsambt :

- Marinerechtbank
- Bemanningen
- Bemanning in U.S.A.

4. Maatschappelijke zekerheid :

- Gemeenschappelijke Kas der Koopvaardijvloot
- Gemeenschappelijke Kas der Zeevisserij
- Hulp- en Voorzorgskas
- Lonen : Koopvaardij : Lonen en Vergoedingen. Loonschalen ; Delegaties ; Spaarkas der zeelieden. "Continuous Service bonus" ; Bijdragen gestort per rederij of per schip ; Sleepbotenpersoneel.
- Werkloosheid.

5. Admiraliteit :

- Royal Navy. Belgian Section
- Belgian Naval Control Officers
- Kanonniers.

B. UITBATING :

1. Staats- en handelsvloten :

- Rederijen : C.M.B.-A.M.I. - John Cockerill Line - L. Dens & Co. Ltd. en Deppe - Rederij René Geurts - Rederij M. Goossens - United States Lines.
- Schepenbundels : Dossiers per schip
- Allied Tonnage Replacement Scheme
- Pakketboten : Teruggave en heruitrusting der pakketboten door Britse regering
- Sleepboten, Kleine schepen.
- Time-charter ; Gross charter.
- Inval Normandië 1944. Liberator-charter.

2. Verzekeringen : Algemeen - Koopvaardij ("Surplus Marine Insurance") - Zeevisserij.

3. Zeevisserij :

- Verlaten van België. Opeising.
- Verstiging in Engeland. Opvang.
- Vestigingsplaats.
- Administratie : vloot, bevoorrading, studies.
- Vergoedingen aan schipbreukelingen in visserij.
- Uitbating.
- Opeisingen (oorlogsdienst)
- Time-charter.
- IJsland-visserijsschepen voor Kongo-bescherming.

C. TECHNISCHE DIENST :

1. On-survey per schip.

2. Zeevaartonderwijs : Visserijsschool Brixham - Visserijonderwijs te Preston en te Swansea - Zeevaartschool Southampton - Zeevaart-Radio-telegrafistenschool.

4) NA-OORLOG

I. Dossiers op Kabinetsniveau : afrekening tussen Britse en Belgische regeringen.

II. Internationale organismen :

III. Varia.

IV. Staatsuitbating.

Om de inventaris algeheel en grondig te kunnen ontsluiten, heeft de samensteller uitvoerige registers gemaakt van persoons- en plaatsnamen, organisaties, rederijen en schepen. C. Vleeschouwers publiceerde onlangs ook een artikel in het tijdschrift "Archief- en Bibliotheekwezen in België" (XLIX, 1978, nrs. 3-4, pp. 504-540 en L, 1979, nrs. 1-4, pp. 84-101) over de "Administratieve evolutie van het Bestuur van het Zeewezen 1830-1978" (administratieve geschiedenis van dit Bestuur en haar ambtenaren). Ingelijks afgedrukt in het tijdschrift "Archief- en Bibliotheekwezen in België", deel 50, nrs. 1-4, 1979, pp. 30-83, een bijdrage van C. Vleeschouwers over "Het bestuur, respectievelijk de Regie van het Zeewezen tijdens de Tweede Wereldoorlog". Beide historische studies zijn grondig uitgewerkt, voor belangstellenden zeer boeiend en knap verwoord.

Emiel SMISSAERT

BELGISCHE KOOPVAARDIJSCHEPEN in 1829

Uit een artikel van Alex DEVOS verschenen in de MEDEDELINGEN van de MARINE ACADEMIE deel XV met als titel :

De Antwerpse Koopvaardijvloot omstreeks 1830 met Vlootlijst der Belgische Koopvaardij-schepen in 1829 - 1835 lichten wij de volgende inlichtingen met betrekking tot OOSTENDE ... In het register van het Bureau Veritas voor het jaar 1829, zijn in totaal 182 Belgische Schepen vermeld, waarvan er 21 OOSTENDE als thuishaven hebben...

In een bijlage zijn deze schepen opgenomen met volgende inlichtingen : naam, scheeps-type, tonnemaat, bouwjaar, thuishaven, naam reder of eigenaar, naam van de Kapitein, jaar van uitgifte van de register, waaruit de inlichtingen werden verzameld.

Op de vlootlijst 1828 - 1835 komen 41 schepen voor met thuishaven OOSTENDE.

J.B. DREESEN

Het jaar 1878 betekende in twee opzichten een mijlpaal in de muziekgeschiedenis van Oostende. Het was uiteraard het jaar waarin het nieuwe Kursaal werd ingehuldigd. Anderzijds werden er in 1878 enkele belangrijke reorganisaties doorgevoerd in de muziekschool, die zo stilaan de kinderschoenen aan 't ontgroeien was.

Anno 1878 stelde de muziekschoolcommissie, bestaande uit de Heren Ch. JANSSENS, J. MARION, E. VAN DER HEYDE, J. KINT & J. VAN CLEEMPOEL voor als schooldirecteur iemand aan te stellen die deel uitmaakte van het Kursaalorkest. Zijn loon zou 2.500 Fr./jaar bedragen.

Tevens werd het zwaartepunt in de doelstellingen van de school verlegd. Het leveren van bekwame musici voor het Kursaalorkest en voor andere Oostendse muziekensembles kreeg voorrang, terwijl ook bepaald werd dat het lerarenkorps deel moest uitmaken van het Kursaalorkest.

Zo had Oostende dan toch een vaste kern musici die er zowel winter als zomer een verzekerd inkomen hadden (de meeste orkestlieden werden slechts voor het seizoen gecontracteerd en speelden 's winters te Gent, Brussel, Liège of elders).

FRANCOIS DE MOL

Tijdens de Gemeenteraad van 7 november 1878 werd François DE MOL tot muziekschooldirecteur benoemd. Hij was de broer van Willem DE MOL (1846-1874), de toondichter van het destijds populaire "Ik ken een lied". François DE MOL, geboren te Brussel in 1844 had zijn studies gedaan aan het conservatorium aldaar, en was er nadien organist van de Begijnhofkerk. Korte tijd was hij dan titularis van de orgelbank in de Saint-Charles te Marseille.

In de jaren 1872-1875 was DE MOL harmonieleraar te Marseille, terwijl hij er ook directeur was van de "Concerts Populaires".

Anno 1876 werd hij dirigent van het "Théâtre Nationale" te Brussel om dus in 1878 aan het hoofd van de Oostendse muziekschool geplaatst te worden.

Hij was de componist van de opera "Le Chanteur de Médine", van een ouverture "Ambiorix" en van een "Gavotte Favorite". François DE MOL stierf te Oostende op 29 november 1883, amper 39 jaar oud.

Als directeur van de muziekschool en pianoleraar werd hij dan opgevolgd door de Luikenaar Joseph MICHEL (aangesteld in de Gemeenteraad van 18 december 1883).

DE MUZIEKSCHOOL ONDER HET BESTUUR VAN FRANCOIS DE MOL (1878-1883)

In het schooljaar 1881-1882 telde de school 217 leerlingen.

Het lerarenkorps was als volgt samengesteld :

Notenleer : Jos VAN DER AA
Ernest PIERKOT
E. LIMBOR
Ch. HAES

Koperblazers : Ernest PIERKOT

Houtblazers : Jos VAN DER AA

Cello-contrabas : Ch. HAES

Viool-alto : E. LIMBOR

Piano : François DE MOL

Ernest PIERKOT werd op 27 juli 1857 geboren te Cul-Des-Sarts. Op 10 november 1879 werd hij benoemd als professor in de muziekschool. Omstreeks 1882 was zijn adres Warschaustraat 16.

E. LIMBOR was tevens Muziekleraar aan het Atheneum. Hij woonde in de Van Iseghemlaan 59. LIMBOR overleed op 9 mei 1895.

Ch. HAES overleed op 4 oktober 1883 en werd als celloleraar opgevolgd door de Gentenaar Hippolyte VAN ACKER (Gemeenteraadsbesluit van 18 december 1883).

EN DAN HET KURSAAL !

In 1865 al gingen stemmen op om het bestaande houten Kursaal te vervangen door een meer prestigieus gebouw in steen. Jarenlang werd in de Gemeenteraad over de pro's en contra's gepalaberd. Pas in 1875 kon na veel moeilijkheden de eerste steen van het nieuwe Kursaal worden gelegd. De werken vorderden snel en op zaterdag 22 juni 1878 kon het Kursaal II ingehuldigd worden.

Platen 8 & 9 in het herdenkingsalbum "Kursaal 100 1875-1975" van F. EDEBAU ter gelegenheid van het zogenaamde eeuwfeest van 't Kursaal in 1975 tonen prachtige beelden van dit superbe gebouw, ontworpen door NAERT & LAUWERIJNS en versierd door mensen als MUSIN, DUBOIS & VERWEE. Ook in "Oostende in Oude Prentkaarten" vindt u het Kursaal II (pl. 108-112).

Het inhuldigingsconcert werd gespeeld door het muziekkorps van het Gidsenregiment. Aanvang op 19 h. De toegang was gratis.

Ziehier het programma :

GRAND CONCERT INSTRUMENTAL PAR LE
CELEBRE CORPS DE MUSIQUE DU
REGIMENT DES GUIDES SOUS LA
DIRECTION DE M. STAPS

ECLAIRAGE A GIORNO

- Grande marche internationale	J. Th. RADOUX
- Ouverture Tannhauser	R. WAGNER
- Fantaisie Concertante sur les
Huguenots	G. MEYERBEER
arr. SNEL
- Entracte & Valse de Charlotte
Corday	P. BENOIT
- Ouverture Carnaval Romain	H. BERLIOZ
- Solo pour Saxophone	SINGELEEE
- Un jour d'été en Norvège	WILLMERS
- Rhapsodie Hongroise N°2	F. LISZT

X X X X X

De ingebruikname van Kursaal II markeerde in het begin van een nieuwe periode in het Oostends muziekleven. We kunnen ze best de "Periode PERIER" noemen, naar de toenmalige dirigent van het Symphonieorkest van het Kursaal, Emile PERIER die dat jaar in dienst trad. Onder zijn bezielende leiding ging het Kursaalorkest hoge toppen scheren. Dat alles zullen we zien in volgende bijdragen die volledig aan de figuur van Emile PERIER, zijn orkest en zijn verwezenlijkingen gewijd zullen zijn.

Norbert HOSTYN

Bronnen :

E. DE SEYN, Dictionnaire Biographique ..., Brussel, 1935.
Oostendse dagbladen, Gemeenteraadsverslagen ...
de Almanachs van A. STRACKE.

HET PORTJE VAN HOERAH

In zijn "Oude Oostendse Straten en Gebouwen" wijdde de betreurde Ary SLEEKs enkele bladzijden aan de "Oude Steegjes" van onze stad : Den Iempas, Het Hovetje van Plaisance, 't Hol van Flutel ...

Schilderachtige benamingen voor sloppen waar de allerarmsten, de verschoppelingen van de maatschappij een tochtig onderkomen vonden in vochtige krotten zonder het minste comfort. Typisch Oostends was het wel niet. Dergelijke sloppenwijken waren een gemeen verschijnsel in de Belgische steden van toen.

Gent, Brussel en Leuven (1) waren legendarisch op dat gebied ! Uiteraard waren dit de grote broeihaarden van misdaad, maar ook van allerlei ziekten en epidemiën.

Pittoresk waren deze dingen wel ! Maar wie zou om dié ene reden deze gore buurten verdere levenskansen gunnen ? En destijds was er nog geen sprake van "vernieuwbouw", "renovatie" en dies meer.

Het "Portje van Hoerah" was dus ook zo'n steeg, uitmondend in de Aartshertoginnestraat, daar waar het "Klein College" nu expansieve momenten beleeft. "De lage huisjes van het "Portje" verschaften onderdak aan talrijke huisgezinnen waar de grootste ellende heerste ... Gedurig ontstond er krakeel in die huisjes. Ruzietjes, die alsdan meestal op de spotkreet "Hoerah" onthaald werden..." (SLEEKs).

In de locale pers van die jaren nu, vonden we zoekend naar andere zaken, enkele echo's van dit alles terug. Stille getuigen van bedenkelijke toestanden van eertijds. Ofwel... de keerzijde van die "goeie oude tijd"!

'T POORTJE VAN HOURRAH !

Nous nous demandons où l'on a pu chercher ce titre pour appeler ainsi l'ignoble impasse connue sous ce nom et située rue Archiduchesse.

Nous serions heureux qu'un historiographe voulût bien nous donner l'origine de cette appellation.

Nous venons de qualifier d'ignoble, cette impasse ; et elle mérite cette qualification sous tous les points de vue : en effet, trente et une familles de pauvres diables s'abritent dans cette impasse, dans une promiscuité sans nom ; pour ces trente et une familles on peut, à raison de cinq personnes par famille, compter environ 150 êtres humains vivant dans de véritables taudis, dans des conditions dégradantes, bestiales.

Parler d'hygiène à propos du "Poortje van Hourrah", il ne faut pas y songer, car les habitants de cette impasse ignorent à peu près tous que c'est avec l'eau qu'on se lave et qu'on lave son linge et les appartements.

Mais il n'y a pas que l'hygiène qui laisse à désirer là ; il faut savoir que chaque de ces trente et une familles n'habite qu'une petite et misérable chambre boîteuse, un morceau de table et un grand bac rempli de paille, dans lequel père, mère et enfants, masculins et féminins, dorment tous ensemble !!!

La réputation de cette impasse n'est pas assez connue du public ; à la police on sait sans doute mieux ce qui en est. Il nous souvient qu'un jour un individu, logé dans ce quartier, se trouvait, après une dispute, sur le pas de l'impasse, dans la rue Archiduchesse. Il avait la chemise toute déchirée, le sang inondait son visage et coulait sur sa poitrine nue ; il brandissait un grand couteau et menaçait quiconque voulait l'approcher. On appelle du secours ; un agent de police arrive ; à la vue de l'individu, il s'en retourne, disant qu'il va chercher du secours, mais ... ne revient plus - et pour cause !!!

Il se passe quasi tous les jours des scènes scandaleuses dans cet assemblage de bouges infects. C'est encore là que Roelants, ce père dénaturé, a saisi, l'autre soir, son enfant à bras le corps et l'a jeté, par la fenêtre, dans la cour.

N'y aurait-il pas lieu d'ordonner la fermeture de cet ignoble quartier jusqu'à ce que des mesures d'hygiène soient prises - ou bien de le faire démolir entièrement ? On a jadis pris des mesures tout aussi radicales vis-à-vis d'autres impasses qui avaient moins mauvaise réputation, sous tous les points de vue, que le "Poortje van Hourrah".

On fait très bien d'embellir Ostende, mais on ne doit pas réserver tous les faveurs pour les quartiers habités par les étrangers. En assainissant une ville au point de vue hygiénique, on l'assainit en même temps au point de vue moral.

(Le Carillon, 4 mei 1899)

AU PORTJE VAN HOURAH !

Les Ostendais ont tous entendu parler de cette impasse, située rue Archiduchesse. Toujours ç'a été un lieu de dispute, mais depuis quelque temps pas un jour ne se passe sans qu'il y ait une bataille en règle, à laquelle se mêlent hommes et femmes. C'a été encore le cas mercredi et jeudi soir, hommes et femmes se battaient entre eux, et on n'y allait pas de main morte ; à croire ce que l'on nous rapporte, un des combattants aurait, au cours de cette dispute, perdu un oeil.

Il paraîtrait également que de part et d'autre on se fait des reproches, qui dénoteraient dans ce quartier des mœurs extraordinaires, et la police agirait sans doute sagement en s'en préoccupant.

Seulement la police est loin d'être suffisante et encore ne se risque-t-elle pas dans ces parages !

A notre humble avis, c'est là surtout que pour cause de salubrité publique il y aurait lieu à expropriation."

(Echo d'Ostende, 23 juli 1899)

Let er op hoe deze journalist aandringt op onteigenen, maar zelf geen alternatief naar voor brengt !

TOUJOURS CETTE POORTJE VAN HOURRAH

Mardi après midi, une disputé éclata Poortje van Hourrah. Dans un ménage, la fille qui devait se marier rentra à la maison avec son futur et réclama à sa mère les effets qu'elle avait lavés pour son futur gendre ; la mère ne voulut les rendre que contre paiement de 1,80 fr., somme convenue : de là des gros mots. La fille alla chercher son père ; ce dernier arriva fort émêché et força la femme à rendre les effets. Alors le père, le futur gendre et la fille sont tombés sur la malheureuse qui a été rouée de coups. La police est intervenue et a dressé procès-verbal."

(Le Carillon, 19 déc. 1901)

N. HOSTYN

(1) Brussel, breken, bouwen. Architectuur en stadsverfrissing 1780-1914, Brussel (GEMEENTEKREDIET), 1979.

M. VAN DER HAEGEN & R. DE VOS, De cholera-epidemie te Leuven in 1849, in Gemeentekrediet van België, 34, 133, juli 1980, p. 197 ev.

(2) O. VILAIN : Met 12 in 1 kamer, in : Langs de Oostendse kateien, 1974, p. 5 ev.

OOSTENDE - ZEEHAVEN ?

Honderd vijftig jaren terug kende onze kuststreek slechts drie haventjes : Nieuwpoort, Blankenberge en het grotere havencomplex van Oostende. Van Zeebrugge was nog geen sprake !

Hoe nu deze titel "Oostende-Zeehaven" te verantwoorden ?

Allereerst dienen wij de figuur Baron August de Maere d'aertrycke, de "vader van Brugge-Zeehaven" beter bekend te maken.

Op 30.1.1826 werd Camille-Charles-Auguste de Maere geboren te Sint Niklaas. In de familiekring en in zijn verder leven zou hij bekend blijven als August de Maere. Na zijn jeugd in Noord-Nederland te hebben doorgebracht studeerde hij af te Parijs als ingenieur van waterbouwkundige werken.

Na zijn huwelijk met mejuffer Limnander de Zulte vestigde hij zich te Gent waar hij het politiek mandaat bekleede van Schepen van Openbare Werken. In dit kader deed hij in 1866 stad Gent een voorstel om de Gentse haven te verbinden met de Vlaamse kust. Dit ingenieus plan werd echter door de Gentse gemeenteraad afgekeurd en weggestemd... Daarop verliet hij Gent en kwam zich vestigen op zijn pas gebouwd kasteel te Aartrijke. Hier zouden in alle rust en stilte zijn nieuwe plannen kunnen rijpen.

Ondersteund door zijn ingenieursstudies wilde hij persé ons land aan een zeehaven helpen, een haven gesitueerd aan onze Vlaamse kust.

Het is logisch dat daarbij zijn eerste gedachten uitgingen naar een bestaande haven. Nieuwpoort en Blankenberge kwamen er zeker niet voor in aanmerking. Wel Oostende die reeds een havenstructuur had. Zijn eerste schetsen, berekeningen en plannen waren dan ook alle aan de Oostendse haven gewijd. Met een grondige kennis van alle waterbouwkundige begrippen woog hij de voor- en nadelen tegen elkaar af. Met spijt in het hart diende hij uiteindelijk deze eerste idee te laten varen.

Opnieuw richtte hij zijn gedachten naar beide afleidingsvaarten te Heist en Damme en daaruit zou uiteindelijk het plan rijpen om een gans nieuwe haven te scheppen : Brugge-Zeehaven.

Via het plaatselijk Willemsfonds kwam dit plan stad Brugge ter ore. Daarop wierp Brugge zich in de ideologische strijd, samen met al zijn bestaande en nieuw opgerichte verenigingen. Wij denken daarbij aan de stichting van "Brugge-Zeehaven" op 28.2.1880. Bij het bezoek van de Heer Van Nieuwenhuyze, voorzitter van de Brugse "Meeting der Handelskringen" aan Koning Leopold II, in zijn zomerpaleis te Oostende, zei de koning tot deze : "Help u zelve en God zal u helpen. Ik zal de laatste niet zijn om een kloeke hand tot uw zegepraal toe te steken. Mij moeten alle steden van België toch wel even lief zijn.

"Maar beken, dat het voor mij nochtans aangenaam zou wezen hier vanuit dit verblijf, heel de beweging eener grote haven te zien plaats grijpen, zo "die haven Oostende was."

Voor Oostende was dit een vleiende toespraak maar de werkelijkheid was zwaar om verteren. Het was niet Oostende maar Zee-brugge...

Uiteindelijk zou "Brugge-Zeehaven" in een gewijzigde vorm uitgewerkt en gerealiseerd worden. De complete haveninstallaties werden in 1907 door koning Leopold II ingehuldigd.

Maar August de Maere, die voor zijn plannen en inzet in 1896 het baronschap verkreeg, mocht deze huldiging niet meer meemaken. Hij stierf op 7.10.1900 te Aartrijke aan een hartaanval. Dit jaar : tachtig jaar geleden...

U. NAERT

Bibliografie :

- Boeken : U. NAERT : "Baron August de Maere, vader van Brugge-Zeehaven" (1977)
U. NAERT : "Brugge-Zeehaven, een schepping van August de Maere en de Reizigerskring" (1975)
U. NAERT : "Tachtig jaar geleden stierf Baron August de Maere, de vader van Brugge-Zeehaven" in "Het Brugs Handelsblad" (24.10.1980)
M. LIEVENS : "Schepen de Maere-Limmander" in "Gendtsche Tydinghen" (nr. 3-1980)
H. POPPE : "Baron de Maere, vader van Brugge-Zeehaven" in "Het Laatste Nieuws" (5.10.1965)

EEN FRAAI WERK : "OOSTENDE IN DE KUNST"

De uitzonderlijke mooie publikatie "Oostende in de kunst" (in eigen beheer uitgegeven door Jac Leduc, Oude Kuringerbaan 115, 3500 Hasselt ; 7.500 B.F.!), op slechts 22 exemplaren, bestaat uit één telkens originele gekleurde zeefdruk en 9 originele lithografieën, genummerd en gesigneerd, met tekst van A. Moors. Zij werd uitgevoerd op Velin cuve BFK Rives, in luxe-map, 50 x 65 cm. Het is een hulde aan Oostende, de inspiratiebron voor zoveel schilders als Ensor, Spilliaert, Permeke, Jan de Clerck, Paerels, Brusselmans, Delvaux, Wolvens en zoveel anderen. Voor Jac Leduc is in de laatste jaren de lithografie het bevoorrechte expressiemiddel geworden, dat hij bij voorkeur gebruikt in verband met de zee, de stad en de haven. Voor deze uitgave heeft hij 22 originele zeefdrukken en een paar honderd verschillende litho's gemaakt, zo dat elk exemplaar een volledig zelfstandige originele publikatie is, een uniek geheel van een buitengewone diversiteit. Kunstcriticus Albert Smeets uit Oostende recenseert dit werk in het tweemaandelijks tijdschrift voor kunst en letteren "Vlaanderen", nummer 177, jaargang 29, juli-augustus 1980, blz. 253.

Emiel SMISSAERT

EEN MENING OVER "VERBANNEN IN HET VADERLAND" VAN K. JONCKHEERE

Het in 1978 verschenen boek "Verbannen in het vaderland" (Brussel, Elsevier-Manteau) is reeds het vijfde deel van de memoires van Karel Jonckheere, Oostendes bekendste en vermaarde, nog levende auteur. Zijn levensverhaal begint hier bij zijn terugkeer van de verplichte vlucht naar Frankrijk (1940) en gaat tot in de eerste tijd van de bezetting. "Het boek behelst niets sensationeels, maar geeft het eenvoudig relaas van doorgewone gebeurtenissen in die bezettingstijd. (...) Heel veel van wat hier wordt verteld, gaat over het dagdagelijkse en culturele leven in Oostende, in die besloten tijd, en is wellicht later voor de lokale geschiedenis interessant", aldus A. Westerlinck in een kritische beschouwing, verschenen in het tijdschrift voor letterkunde en geestesleven "Dietsche Warande en Belfort", 1979, nr. 7, blz. 554, waaruit ik hier attendeer en resumeer.

E. SMISSAERT

Vraag

De Heer Jacques BESONNE, Lesbroussartstraat 87 (Elsene) 1050 BRUSSEL verzoekt om inlichtingen over de O.31 "LEON".
Welke Plate-lid helpt hem aan een historiek van dit schip ? Antwoorden mag via redactie.

N.H.

Onlangs kwam het toeval ons ter hulp gesnel, meer bepaald wat de aloude vraag naar de anoniem P.N. (1) betreft : in oktober 11. werd ik opgezocht door de competente Hamburgse verzamelaars van maritieme kunst Nicolaï en Ingeborg KNUPFFER, mensen die de gelukkige bezitters zijn van heel wat scheepsportretten, o.a. enkele WEYTSSEN en een P.N..

Dit laatste dateert van omstreeks 1849 en stelt een Engels zeilschip voor de haven van Oostende voor. Ik meen dat de naam van het schip "SYMMETRY" was.

Achteraan nu, staat in oud, vervaagd handschrift (dat van de oorspronkelijke kapitein-besteller ??) in het Engels vermeld wie de schilder was. Het zou een zekere Peter Norsen betreffen. Deze zou dus de fameuze anoniem "P.N." zijn.

Verder gezocht : Opzoekingen in de registers van de Burgerlijke Stand, verricht door mezelf en de heer GLIBERT bleken niets op te leveren. In de onlangs door het V.V.F. heruitgegeven Volkstelling 1814 van Oostende treffen we een Petrus NOSEN, werkman, 49 jaar, geboren te Bredene aan. Er bestaat een kleine kans dat hij ons man is, al zou hij rond 1849 al een heel hoge ouderdom bereikt hebben.

Besluit : "P.N." lost voorlopig nog zijn geheimen niet !

Norbert HOSTYN

(1) zie "De Plate" p. 78/111 en 80/138.

"ABENTEUER EINER DAME"

Is een roman met historisch fondje geschreven in 1923 door Marietta SCHAGINJAN uit Armenië. Een Russische schrijfster met interessante bijdragen over literatuur en muziekgeschiedenis ? O.A. "Goethe-Buch" 1952. Ze reisde zeer veel in de D.D.R., Frankrijk, Italië en Engeland. Geboren in 1888.

In de titel vernoemde boek leest men o.a. op blz. 2 het volgende :

"Mir tat België und der König Albert leit, den wir noch im vergangenen Frühjahr in Ostende kennen gelernt hatten". (1913)?

Ze spreekt over de tijd voor "België unter dem Druck der Deutschen Heer Brachte...".

Verder leest men op blz. 47 - 3de par. iets over de kledij en de mode :

"Bei den Konditoren, bei den Tabak-, Galanteriewaren- und Streichholzfabrikanten kam der Belgische König Albert in Mode und gab die Marke ab für unzählige Arten von Zigaretten, Pfefferkuchen und Herrenkrawatten".

Niets nieuws onder de zon ... nu zijn het andere figuren die deze markt beheersen.

Simon IPPEL

RAOUL SERVAIS

In 1979 werd onze stadsgenoot, de kunstenaar Raoul SERVAIS, stilaan befaamd in binnen- en buitenland, bekroond voor zijn film "Harpya" met de Gouden Palm op het filmfestival te Cannes. Het tweemaandelijks tijdschrift voor literatuur en communicatie "Yang" (jaargang 16, nummer 3, mei 1980) publiceerde, verdeeld over circa vijftig bladzijden, een profiel van de gelauwerde : een interview met Raoul SERVAIS, zijn filmografie, een bespiegeling van R. VRIELYNCK over de filmanimator ("gevestigde waarde, pionier of animator ?"), enz. Dit bijzonder nummer van 144 bladzijden (alles samen met andere, meer literaire teksten) kost 125 fr., is keurig verzorgd en te bestellen bij Carlos de Vriese, Meulestede-steenweg 293, 9000 Gent.

Emiel SMISSAERT

Zestig medewerkers, uitgezocht onder de meest voortreffelijke deskundigen wat betreft de geschiedenis der gemeenten, stelden samen het geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek "Gemeenten van België", dat in totaal vier boekdelen zal omvatten. Ontwerp en wetenschappelijke directie : Hervé Hasquin, met de medewerking van R. van Uytven en J.-M. Duvosquel. 4 linnen boekbanden van elk 750 bladzijden (afmetingen : 18,5 x 24 cm), met gekleurde omslag, circa 3.000 wit-zwart illustraties, bestaande uit originele documenten, evenals 64 buitentekstplaten in vierkleurendruk. Dit reusachtige werk over onze gemeenten is het resultaat van jaren opzoekingswerk. Het beschrijft de politieke en tot data en feiten beperkte geschiedenis van al de gemeenten van het koninkrijk sedert de aanvang tot heden, evenals het economische en sociale leven, vooral dan voor de hedendaagse periode ; het gaat dus zowel over de 589 nieuwe eenheden van vandaag als over de vroegere gemeenten, die nog steeds een sociale werkelijkheid vertegenwoordigen. Het werk bevat drie onderdelen : Vlaanderen - Brussel - Wallonië. In elk onderdeel werd de alfabetische orde gevolgd, zonder echter rekening te houden met de provinciale indelingen ; het geheel bestaat uit vier boekdelen, zoals reeds vermeld. De auteurs hebben hun historische navorsing niet willen beperken tot het Ancien Régime, zoals dit vaak het geval is in de voorafgaande werken. Tevens krijgt de economie een aanzienlijke plaats ingeruimd. Het eerste deel over Vlaanderen verschijnt in november 1980 ; de volgende drie delen in de loop van 1981. Alle delen zullen vertaald worden zodat de 4 delen zullen beschikbaar zijn zowel in het Nederlands als in het Frans. Kortom, deze unieke uitgave weerspiegelt onze meest recente kennis in het domein van de historische navorsing wat betreft onze gemeenten ; het houdt eveneens rekening met de laatste fundamentele hervormingen, zoals het vastleggen van de taalgrens en natuurlijk de gemeentefusies. Deze boekdelen zullen dan ook de verwachtingen tegemoetkomen van de burger die zich voor zijn eigen bodem interesseert. Iedereen zal er gemakkelijk een antwoord in vinden op de vragen omtrent historische, economische, administratieve en parochiale geschiedenis waarmee hij vaak geconfronteerd is. Intekenprijs : 2.915 frank per deel. Te bestellen bij de boekhandel.

Emiel SMISSAERT

EEN FOTOHERDRUK VAN EEN BROCHURE OVER HET "BELEG VAN OOSTENDE"

Beroepshalve ontving ik, enkele tijd geleden, een catalogus getiteld : "The English experience" Books printed in England before 1640. A descriptive catalogue of 964 facsimile editions now available for immediate delivery". Het opzet van deze commerciële reeks is bronnen te bezorgen aan geleerden, studenten, bibliofielen en bibliothecarissen die oorspronkelijke Engelse teksten, in boekvorm uitgegeven voor 1640, zoeken ; elk boek werd zorgvuldig gekozen omwille van zijn betekenis voor de hedendaagse wetenschap en omdat elk boek gewoonlijk niet meer te vinden is op de markt, zelfs in antiquariaten. Ieder boekdeel vormt een getrouwe facsimilecopie van het origineel, gedrukt door middel van het foto-offset procédé op speciaal vervaardigd papier dat lang zal bewaren. Elk facsimile bevat een titelbeschrijving van het origineel dat voor de reproductie dienstig was, evenals een woord van dank (met vermelding van de signatuur) aan de bibliotheek wiens exemplaar gereproduceerd werd. Onder de 964 opgesomde, voorhanden titels bevindt zich een zeer zeldzaam en schier onvindbaar boekje over het fameuze "Beleg van Oostende" : "A breefe declaration of that which is happened as well within as without Oastend" (London, for M. Law, 1602, in-4°, 8 pp., \$ 11.50, ISBN : 90 221 0406 0, catalogusnummer : EE 406 (1971)). De catalogus omschrijft de betekenis van het document nader : "An contemporary account of the defence of Ostend during that part of the three year siege when Sir Francis Vere was in command. An episode in the Dutch wars to which numerous references will be found in contemporary literary works". Het boek kan besteld worden bij de boekhandelaar, of rechtstreeks aan : "Theatrum Orbis Terrarum B.V.", Keizersgracht 526, 1017 EK AMSTERDAM (Nederland) ; gelieve de titel, het catalogusnummer en de prijs te vermelden. Bovendien kost het boekje in feite de aangegeven 11.50 dollars + 3 dollars voor facturatie- en verzendingskosten.

Emiel SMISSAERT

DIALECT

We ontdekten onlangs een kleine brochure "Dialect op school" door Edw. SNEYERS, schoolinspecteur, gepubliceerd in 1937 bij J. Van In te Lier inde reeks "Pedagogische trakten". We troffen er een paar passussen aan die we onze taalpuristen niet willen onthouden :

"Tegenover de dialecten of streektaalen staat de landstaal of Algemeene Taal ; de taal die op school geleerd wordt en waarin men zich overal verstaanbaar kan maken. De dialecten wijken van die Algemeene Taal af in : klanken, vormen, woordgebruik, woordbeteekenis, zegswijzen, wendingen, enz.

Sprekend over soorten taal, plaatst men "plat" tegenover "beschaafd" en bij het eerste wordt dan wel eens - ten onrechte - aan "dialect" gedacht.

't Vraagt niet veel nadenken om te achterhalen : dat dialect heel goed beschaafd kan zijn, zowel in zijn uitspraak als in zijn uitdrukking, en omgekeerd : dat z.g. beschaafd-sprekenden de beschaafde uitdrukkingen en zinswendingen alleedaags en vulgair kunnen bedoelen.

Dit laatste toonde VAN GINNEKEN aan in zijn striemend betoog aan het adres van hen die het dialect ignoreeren en de volkstaal misprizen. Ik ken - schrijft hij - de opgeschoten bengels : altijd met een kwasi-beschaafd woord in den mond, die nooit een fout maken tegen de taalvormelijkheid, altijd met "u" spreken, keurig met "zou" en "even" goochelen en toch : harde ongevoelige naturen, met een onbeschoftheid in de rollende oogen en een sinjo-vulgariteit in het hart... Ik ken de parvenus en arrivisten, die uit de hoogte van hun waan diep neerzien op de vermeende vunzigheid aller dialecten en heel de volkstaal : wier levenssucces gesymboliseerd ligt in de kwasi-deftigheid van hun stijve aangeleerde boekentaal, een taal even hoekig, even leeg en hard en droog, als de volkstaal vol en sappig en gesmijdig is... Ik ken ze nog in voornamer posities, de hooge heeren, die alle vertrouwelijkheid, alle familiariteit uit hun mond hebben verbannen, met een nietszeggende beleefdheidsglimlach om de lippen zich altijd een air weten te geven van voornaamheid, en die juist daardoor en daarmee au fond "niets" meer zeggen... louter vormendienaars, hoogstaande windijzers, met een sierlijken boog zwenkend al naar de wind der modewoorden waait...". "Omdat de term "beschaafd" zoo licht aanleiding geven kan tot verkeerde waardeschatting, raadt VAN GINNEKEN dan ook aan : liever van "Algemeen Nederlandsch" te spreken, dan van "Algemeen Beschaafd", een hoogl. Juul PERSIJN geeft ons de goede formule voor het gebruik van dialect en algemeen Nederlandsch, waar hij schrijft : "Dialekt onder den dorpsstoren, zooveel als het u lust, hoe ronder, hoe malscher, hoe kleuriger, des te beter ten slotte voor de heele volkstaal. Maar, waar het hoort, waar de Limburger naast den West-Vlaming komt te staan, of de boer tegenover den koning, algemeen Nederlandsch, a.u.b."

"Dat dialect een soort knoeitaal of verbasterd Nederlandsch zou zijn, is een wanbegrip. Historisch hebben de dialecten de oudste brieven ; ze zijn zoo oud als het volk, ze zijn ouder dan de algemeene landstaal. In de middeleeuwen was van een algemeene taal bij ons nog geen sprake..."

"Bijzonder interessant zijn de dialecten voor den taalkundige. Doordat ze ieder hun min of meer onafhankelijke ontwikkeling hebben gehad, vindt hij er woorden en vormen die nooit in de algemeene taal zijn opgenomen, of die daar sinds lang buiten gebruik zijn geraakt". En verder : "Dialect is kromtaal, is slecht Nederlandsch" zoo heette het. En toch is de streektaal voor het kind, voor ieder van ons : de echte moedertaal, de eenige en innige taal, de taal van thuis. Ze heeft alle schakeeringen om te zeggen wat we te zeggen hebben en zij alleen is geschikt om onze allerintiemste gevoelens uit te spreken. "Vertaal een dialectstuk in de beschaafde taal" zegt VAN GINNEKEN, "en ge zult merken hoeveel daarbij verloren gaat aan naïeveteit, aan eerlijke openhartigheid, aan 't rond er voor uitkomen aan 't vierkante van een weigering, aan 't humoristische van een kwasi-domheid, aan 't gezellige van een praatje, aan 't lief hartelijke van een moederlijk troostwoord."

O.V.

OOSTENDE

De zoute zee hield ons gevangen.
Je haastig hart brak mijn twijfelende stap. Je droeg het licht van 1900 in je haveloze ogen.

Maar het licht leek te oud.
Het kostte te veel.
Waardeloze houten paarden
onder een hopeloze hoepelrok.

's Avonds in de straat streelde
een vreemde vrouw vieze vragen dood.
Zij spuwde wel duizend woorden
waar geen boodschap aan was.

Achilles M. SURINX

° Overgenomen met toestemming van de dichter uit diens dichtbundel "Het vredelievend bedrog", uitgegeven in eigen beheer in 1980 in de "Yang Poëzie Reeks" (Gent).

LIDGELD 1981

Op bladzijde 26 van ons tijdschrift herinneren we aan de tijdige storting van het lidgeld 1981. Sommige leden deden dit reeds verleden maand, waarvoor onze oprechte dank. Doch mogen we er aan herinneren dat het minimum lidgeld 250 F. is. Enkele leden hebben maar 200 F. gestort. Om administratieve moeilijkheden te vermijden rekenen we op een verder vlot verloop van de overschrijvingen.

G.V.

ROUWBEKLAG

Het is met droefheid dat wij het overlijden vernamen van ons geëerd bestuurslid FERNAND BOEHME.

Hij was geboren op 23 april 1902 en overleed op 13 november 1980. Eenvoudig en hartelijk heeft hij zich steeds in het verenigingsleven van onze stad verdienstelijk gemaakt. We wisten op hem steeds beroep te mogen doen. Zijn interesse ging vooral naar Oostende en de fotografie.

Verleden jaar werd aan Fernand BOEHME nog bij het 25-jarig bestaan van "De Plate" de eervolle bronzen "Plate" toegekend voor al zijn bewezen diensten aan onze Kring. We bieden de familie van ons geacht bestuurslid onze oprechtste gevoelens van deelneming aan.

August VAN ISEGHEM
Voorzitter "De Plate"

NADERE GEGEVENS OVER JOZEF GEZELLE, PASTOOR TE STENE

In de loop van het jaar 1960 kwam de Sint-Andriesabdij (Zevenkerken) in het bezit van een boekenmolen en twee wandelstokken die toebehoord hebben aan Guido Gezelle. Op een sierlijk tekenschrift, aangebracht op deze draaiende boekenmolen, leest men het volgende : "Guido Gezelle legerde deze boekenmolen en wandelstokken aan zijn vriend Eerwaarde Heer Jules Ghijselen, Onderpastoor te Stene en later te Ieper (1865-1925), door diens neef en erfgenaam, de Heer Jules Vercruysse te Ieper, werden zij aan de abdij van Sint-Andries geschonken in het jaar 1960". Jules-Henri Ghijselen, geboren te Elverdinge op 8 juni 1865, was, na zijn priesterwijding, eerst hulp priester te Loppem (op 10 februari 1892). Op 14 oktober 1893 werd hij overgeplaatst naar Stene, in de parochie Oostende, eerst als hulp priester en, vanaf 26 april 1894, als (enige) onderpastoor. In september 1898 kreeg hij als pastoor te Stene Jozef Gezelle, de jongere broer van de priester-dichter Guido Gezelle (1830-1899), die aanwezig was op de pastoorinhaling van zijn broer te Stene op 19 oktober 1898. Op dat ogenblik telde de parochie Stene 2.415 inwoners, met slechts één onderpastoor. Over Jozef Gezelle, zie : Robert Lagrain, De moeder van Guido Gezelle (Tielt-Amsterdam, Lannoo, 1975), blz. 72 en vlg. de opvolger van Jozef Gezelle te Stene was de Roeselaarse priester (°1854) Karel-Lodewijk Maselis, benoemd in juni 1903. Onderpastoor Jules Ghyselen bleef te Stene tot 28 september 1922, datum van zijn benoeming tot onderpastoor op de Sint-Pietersparochie te Ieper alwaar hij overleed op 19 november 1925 (zie : "Almanach bisdom Brugge", jaargang 1926, blz. 170). Het belang van deze notitie kan als volgt omschreven worden : voor de eerste maal, bij mijn weten, zocht iemand de exacte data en feiten bijeen omtrent het pastoraat van Jozef Gezelle en zijn medewerker. Mocht dit artikeltje de aanzet zijn tot verder vlijtig speurwerk van een lokaal vorser, bij voorkeur vertrouwd met de toestanden te Stene einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw. Mijn bron voor deze schier letterlijk overgenomen bijdrage : DEMEULEMEESTER (André), Bij een onuitgegeven brief van Stijn Streuvels. Verklarende toelichting. In : "Gezellekroniek. Bijdragen en Mededelingen van het Guido-Gezellegenootschap" (Kapellen, 1980), nummer 14 (1980), blz. 87-89.

Op blz. 108 van dezelfde "Gezellekroniek" (op. cit.) lezen wij nog : "(...) Pastoor Jozef Gezelle (heerbroer van Guido) is overleden op 18 juni 1903 (niet op 3 december 1892) ; trouwens hij wordt daar eerst pastoor in 1898. Of Guido Gezelle in zijn laatste levensjaar zo vaak in de pastorie van Stene op bezoek kwam - bij ieder bezoek kwam er een versje bij !! - is een kwestie van geloof en liefde".

Emiel SMISSAERT

JAARLIJKSE VEILING

De jaarlijkse veiling van "De Plate" gaat door op donderdag 29 januari 1981. Al wie stukken i.v.m. Oostende of de kuststreek wil geveild zien, gelieve dit vóór 10 januari kenbaar te maken aan O. VILAIN, Rogierlaan, 38, bus 11, 8400 OOSTENDE. Komen enkel voor veiling in aanmerking : boeken, tijdschriften, affiches, programma's, catalogussen, plannen en gravures. Breekbare voorwerpen (zoals borden, plannen achter glas, e.d.) worden niet meer geveild, tenzij op verantwoordelijkheid van de eigenaar, die ze de avond zelf dient mede te brengen. Afrekening gebeurt de avond zelf met de verkopers.

Het spreekt vanzelf dat om tot de veiling toegelaten te worden men in het bezit moet zijn van een lidkaart 1981.

O.V.

LIDGELD 1981

Onze leden worden vriendelijk verzocht - voor zever ze dit nog niet deden - zich in orde te stellen met hun lidmaatschapsbijdrage voor 1981. (Hierbij vindt U een stortingsbulletin).

Het lidgeld bedraagt : Aangesloten lid : 250 F.
Steunend lid : 500 F.
Beschermend lid : minstens 1.000 F.

We schreven reeds dat er niet meer zal rondgegaan worden met de lidkaarten. Onze bestuursleden Mevr. VALKENBORG en de Heer G. VERMEERSCH moesten zich bij sommige leden 3 à 4 maal aanmelden om tenslotte te vernemen dat ze toch liever per bankrekening zouden storten of dat ze na lang beraad toch geen lid wensten te blijven. Inmiddels waren reeds nrs. 1 en 2 van het tijdschrift verzonden, met het gevolg dat een nieuw lid welke graag de eerste nummers van de lopende jaargang wenste te ontvangen, die niet meer kon bekomen. Leden die evenwel geregeld onze voordrachten bijwonen kunnen ter plaatse hun lidgeld vereffenen of het lid dat aan een beheerraadslid vraagt zijn lidkaart voor 1981 te bezorgen, die kan dat eveneens doen. Het is voor ons geen moeite. Doch opgelet : Leden die hun lidgeld voor 1 januari a.s. niet vereffenen, zullen voorlopig althans, geen tijdschrift meer ontvangen. De kosten liggen ons te hoog !

O.V.

JEF KLAUSING

Zoals iedereen weet verblijft ons bestuurslid Jef KLAUSING voor een periode van 4 jaar in Bangladesh. Onze Jef is daar aangesteld als specialist in visserijprojecten. Thans willen we zoals we in het verleden reeds deden, toen hij in KWALALUMPUR verbleef, een beroep doen op al onze Plate-leden en zijn vrienden : stuur de Jef tegen Kerstmis of Nieuwjaar een kaartje. Hij stuurt er U zeker een terug. Zijn adres is :

J.H. KLAUSING
Road B A, House 49
DHANMONDI Residential Area
Dacca - 9
BANGLADESH

O.V.

PRENTKAARTEN

Vergeet niet dat de prentkaarten van het Heemkundig Museum (3 voor 20 F.) heel goed geschikt zijn voor uw Nieuwjaarswensen aan uw Oostendse familie of vrienden die in het binnen- of buitenland verblijven. Het doet hen altijd genoeg iets typisch van Oostende te ontvangen.

Ter herinnering : Het Heemkundig Museum is open iedere zaterdagvoormiddag van 10 tot 12 u.

G.V.

TENTONSTELLING "FANFARES EN HARMONIES"

Op 6 december begint in het Feest- en Kultuurpaleis de tentoonstelling "Fanfares en Harmonies", ingericht door het Gemeentekrediet van België, in samenwerking met het Stadsbestuur van Oostende. Het geheel wordt met talrijke concerten opgeluisterd, maar daarvoor verwijzen we onze leden echter naar de locale dag- en weekbladers.

"De Plate" heeft de organisatie van het locale gedeelte der tentoonstelling op zich genomen en dat zal voor onze leden zeker het bezoeken waard zijn !

O.V.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.